

Discussienotitie

Aan Gemeenteraad
Van R.J. van de Mortel
Datum 4 januari 2021
Betreft: Rol burgemeester Tijdelijke wet maatregelen COVID-19

Aanleiding

Graag ga ik met u in gesprek over de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 (Twm) om met elkaar te verkennen hoe we hier mee om willen gaan. Hierbij stuur ik u informatie over de Twm.

Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 (Twm)

De Tweede Kamer en Eerste Kamer hebben ingestemd met de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19. Hiermee is dan een hoofdstuk toegevoegd aan de Wet publieke gezondheid.

Op hoofdlijnen kunnen de rollen conform de Twm worden geschetst. De minister bepaalt centraal en in overleg met het parlement de maatregelen, de gemeenten voeren deze uit en hebben lokaal in bepaalde gevallen autonome afwegingsruimte. De burgemeester heeft daarin een rol en stemt de besluiten zo goed mogelijk af met de Raad en binnen het college van B&W. De veiligheidsregio's spelen in de dynamiek tussen de verschillende bestuursorganen een coördinerende rol.

Op grond van de Twm verschuiven bevoegdheden van de voorzitter van de Veiligheidsregio naar de burgemeesters. De voorzitter van de Veiligheidsregio blijft verantwoordelijk voor coördinatie en informatievoorziening; er blijft sprake van een regionaal beleidsteam (RBT). Binnen een maand na inwerkingtreding van de wet zal verantwoording worden afgelegd door de voorzitter. De verdeling van bevoegdheden is schematisch toegevoegd als bijlage 1.

De VNG en het COT hebben de *Adviesnotitie Coronacrisis: van 'moeten' naar 'willen' samenwerken*, gepubliceerd. Doel van deze handreiking is om het lokaal bestuur te informeren over de ontwikkelingen en veranderende verantwoordelijkheden en input te bieden voor de regionale reflectie. Ik bied u deze notitie als achtergronddocumentatie aan (zie bijlage 2).

Belang van de rol van de raad(sleden)

Voordat ik verder inga op de impact van de Twm, wil ik de oproep van de voorzitter van de Veiligheidsregio, burgemeester Mikkers, tijdens de regionale raadsinformatiebijeenkomst op 28 oktober herhalen. De sociale en economische impact van de corona crisis op de lokale gemeenschap en haar burgers is groot. Pak de rol die u als raadslid heeft in het ondersteunen van het sociale netwerk in uw eigen gemeente. U heeft toegang tot deze lokale sociale infrastructuur en u kunt helpen om dit te verstevigen door (kwetsbare) burgers te helpen, naar ze te luisteren, lokale initiatieven te ondersteunen of juist zelf in gang te zetten.

Voer het goede gesprek

De burgemeester krijgt met de inwerkingtreding van de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 meer bevoegdheden dan voorheen (zie schema in bijlage 1). Volgens de nieuwe wet moet de burgemeester

de gemeenteraad en de wethouders meenemen in de besluitvorming. Burgemeester, raad en wethouders moeten in goed onderling overleg vaststellen hoe de burgemeester die betrokkenheid waarborgt. Ook de frequentie waarop dit gebeurt en de wijze waarop moeten in onderling overleg worden vastgesteld. Het doel hiervan is om de democratische controle te borgen. Zowel tussentijds als na afloop van de crisis. De bestrijding van de Corona epidemie kan ook gevolgen hebben voor de aanpalende beleidsterreinen die het college uitvoert. Daarom is het van belang dat de burgemeester ook de overige leden van het college betreft.

Het is goed te beseffen dat hoe ernstiger de situatie rondom het virus, hoe minder ruimte er is voor lokale afwegingen. Op grond van de door het kabinet bepaalde routekaart is er onder de huidige omstandigheden geen ruimte en gelden landelijke normen en maatregelen. Maar bij het voeren van het goede gesprek is het evenwel van belang om een goede balans te vinden tussen enerzijds het uitstralen van eenheid in regio en anderzijds de roep om lokaal maatwerk. Die balans zal belangrijker zijn naarmate we in de ernst van de situatie afschalen (waakzaam, zorgelijk, ernstig, zeer ernstig).

Verantwoording

Gemeenteraad en burgemeester kunnen zelf bepalen hoe zij invulling willen geven aan de precieze wijze van verantwoording. De gemeenteraad kan aandachtspunten en verzoeken meegeven in uitgangspunten die de burgemeester hanteert bij zijn uitvoering.

Waar het gaat om de verantwoording doet zich een aantal knelpunten voor, waaronder:

1. *De verantwoording kan alleen plaatsvinden op basis van algemene gegevens en rapportages.*
Individuele gevallen zijn niet geschikt om voor te leggen aan de gemeenteraad. Privacy speelt hierbij een grote rol.
2. *De verantwoording vindt achteraf plaats.*
De burgemeester kan in principe eigenstandig besluiten zonder daarover iemand te raadplegen. Pas achteraf vindt op basis van rapportages verantwoording plaats. De oplossing zou gevonden kunnen worden in het vaststellen van uitgangspunten. In deze uitgangspunten kunnen aandachtspunten en verzoeken van de gemeenteraad worden meegenomen.

Wilt u hier als gemeenteraad gebruik van maken?

Voorbeelden lokale uitgangspunten uitvoering tijdelijke wet door de burgemeester

De extra ruimte die de burgemeester krijgt met de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 kent zijn grenzen. De burgemeester moet zich in beginsel houden aan het landelijk beleid. Maar krijgt wel mogelijkheden hierop uitzonderingen te maken ingeval we in de minder ernstige fases (zorgelijk en waakzaam) zitten.

De burgemeester kan zoals aangegeven uitgangspunten vaststellen om de uitoefening van zijn taak nadere invulling te geven. Hierin kunnen aandachtspunten en wensen vanuit de raad worden opgenomen. Indien de raad dit inderdaad wil, is het van belang dat hier ook duidelijk richting aan wordt gegeven. Bijvoorbeeld door een uitspraak te doen over dilemma's als:

- A. *Hoe weegt uw raad het belang van de sectoren ten opzichte van de volksgezondheid? Waar moet volgens u de nadruk op liggen?*

In de eerste fase van de Coronacrisis is er door het Rijk met een intelligente lockdown voor gekozen om de volksgezondheid te laten prevaleren boven het belang van sectoren. Zo werd de horeca grotendeels gesloten. Net als theaters, bioscopen en andere culture voorzieningen. Ook zijn sportactiviteiten in groepsverband verboden. Ook nu, met de gedeeltelijke lockdown, is de horeca gesloten en is een streep gehaald door amateur sporten in groepsverband.

Naarmate de crisis langer duurt, wordt de roep harder om meer rekening te houden met de belangen van de sectoren. Niet in de laatste plaats vanwege de oplopende economische schade en de penibele situatie waarin ondernemers en maatschappelijke organisaties terecht (gaan) komen. De burgemeester heeft met de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 de mogelijkheid om ontheffingen te verlenen.

- B. *Hoe moet het belang van landelijke eenvoud, consistentie en helderheid zich volgens uw raad verhouden tot de ruimte die de tijdelijke wet biedt voor lokaal beleid?*

Met de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 komt er iets meer ruimte voor lokaal 'Corona beleid'. De geldende Corona maatregelen kunnen daarmee per gemeente gaan verschillen. Om zo recht te doen aan de lokale situatie. Maar volgens de oorspronkelijke insteek van het Rijk ook om het Coronavirus gericht(er) te kunnen bestrijden. Om zo brandjes te kunnen blussen waar deze opblaaien.

In de herfst is een voorzichtige start gemaakt met lokale Corona maatregelen. Bijvoorbeeld in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Naarmate het aantal besmettingen toenam en we in een nieuwe Corona golf terecht kwamen, werden meer en meer vraagtekens bij deze werkwijze gezet. Velen vragen zich af of Nederland niet te klein is voor een lokale aanpak. Bovendien is duidelijk geworden dat bij mensen onduidelijkheid ontstaat wanneer bepaalde maatregelen in de ene gemeente wel en in de andere gemeente niet gelden. Dit heeft ook gevolgen voor de naleving van die maatregelen.

- C. *Wat is volgens uw raad de gewenste balans tussen enerzijds vertrouwen en voorlichting en anderzijds controle en ferm optreden bij de naleving van de maatregelen?*

Lokaal kunnen met de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 ook keuzes gemaakt worden waar het gaat om het toezien op de naleving van de Corona maatregelen. Dat kan op een meer preventieve manier door het gedrag van mensen te beïnvloeden. Maar een mogelijkheid is ook om primair in te zetten op repressie. En dus meer handhavend op te treden. Bijvoorbeeld met het uitdelen van boetes of lasten onder dwangsom.

- D. *Hoe ver mag het lokale beleid volgens uw raad gaan in het maken van onderscheid tussen gebieden, groepen, inwoners en sectoren?*

Om te komen tot lokale maatregelen is eveneens van belang of deze voor de gehele gemeente moeten gelden en voor alle inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Of dat vanwege de effectiviteit van de aanpak ook ingezet kan worden op specifieke maatregelen voor gebieden,

groepen inwoners of sectoren. Een van de recente voorbeelden is de mogelijkheid van venstertijden in openbare gebouwen voor kwetsbare groepen. In de fase waakzaam (en zorgelijk) kunnen we met de aanpak van clusters en brandhaarden met meer precisie werken. In hoeverre is het wenselijk om daar geografisch of doelgroepsgewijs uitgebreidere of meer specifieke maatregelen in te kunnen zetten? Zoals in het geval van een besmettingscluster in een wijk of buurt maatregelen kunnen nemen om deze plekken af te sluiten.